

Wat wij eigenlijk wilden zeggen op Prinsjesdag

Leden van de Staten-Generaal, wij danken onze minister Bos (Financiën) voor de geboden mogelijkheid een persoonlijk woord tot u te kunnen richten.

Met onze abdicatie als stip op de horizon in zicht, willen wij bij een aantal relevante punten stilstaan. Wij gaan vandaag dus niet, zoals gewoonlijk, namens onze ministers het parlementaire jaar plechtig openen door voor te lezen uit dat vervelende stapeltje ambtelijke stencils, vol van gepriegel en vergieten van dingetjes.

Neen, wij nemen u terug naar de zomer van 1945 toen wij als klein meisje door onze klasgenootjes werden gepest omdat wij 'anders' waren. Anders, omdat wij een prinsesje waren en wij de Hongerwinter niet hadden meegemaakt. Die ervaring stempelt een mens.

Denkt u, Leden der Staten-Generaal, dat wij ons er bijzonder op verheugden later uw vorstin en staatshoofd te mogen zijn? Wij zijn niet van gisteren. Zo beseften wij al vroeg dat ons staatsbestel een bont amalgaam is van onderling tegenstrijdige elementen: een representatieve parlementaire democratie met aan het hoofd een constitutionele monarch.

Dat wil zeggen: een erfelijk staatshoofd door een Grondwet

vastgeklonken aan een systeem waar overigens door de samenleving gekozen burgers de dienst uitmaken. Dit systeem is een monstrum, een *Minotaurus*. De monarch verhoudt zich tot de democratie zoals het menselijk lichaam van het oud-Griekse fabeldier zich verhoudt tot diens stierenkop. Maar wij realiseerden ons ook dat wij net zoals dit arme wezen verbonden zijn met ons noodlot

Het was voor ons geen grote vreugde om aan te zien hoe gedurende bijna dertig jaar het vertrouwen van de burgers in ons politiek systeem wegsmolte. Dit in de wetenschap dat wijzelf een belangrijke psychologische barrière waren voor verandering. De kiezer

wilde meer directe democratie. Dat betekent bijvoorbeeld dat het staatshoofd een meer symbolische rol zou moeten krijgen. En dat de burger de minister-president zou kunnen kiezen. Maar u was bang de gunst van de kiezers te verliezen, omdat het staatshoofd niet alleen een institutie is, maar vooral beleefd wordt als de mens Beatrix.

Wij maken ons op dit moment zorgen over de wijze waarop de minister-president zichzelf een positie probeert te verschaffen als chef van de ministerraad. Hij gebruikt daarbij het voorwendsel dat hij zo de financiën van ons Huis beter in de hand kan houden.

Zoals u kunt lezen in de rijksbegroting belopen onze onkosten het komende jaar ruim 100 miljoen euro. Wij juichen het, mét u, geachte Leden der Staten-Generaal, zeer toe dat deze boel een beetje transparant wordt geregeld.

Burgers hebben er tenslotte recht op te weten hoeveel belastinggeld de overheid uitgeeft aan het staatshoofd. Wij hebben altijd met verbazing gekeken naar alle geheimzinnigdoenerij en geknipsmes van al die trotse en vrije burgers zo gauw wij in de buurt zijn, letterlijk of figuurlijk.

Dit erfelijke staatshoofd, geloof u ons, zou liever gisteren dan vandaag plaatsmaken. Maar in de afgelopen dertig jaar is de politieke klasse er dus niet in geslaagd ons bestel te moderniseren. De Minotaurus loopt nog altijd los in het labyrint aan het Binnenhof.

Pogingen om te komen tot een vernieuwing van ons bestuur, zijn sinds 1966 met enige regelmaat zichtbaar geweest. Maar een meerderheid in uw Staten heeft zich steeds met succes verzet tegen de democratisering van de top van ons bestel. Zo heeft u tegengehouden dat de rechtstreeks gekozen minister-president kwam, die dus een eigen legitimatie heeft als chef van de ministerraad.

Daarom wekt het onze vreemding dat de huidige minister-president, tegenstander van de gekozen premier, nu ineens die grotere bevoegdheid van de eerste minister het staatsrecht in probeert te frommelen via mondelinge mededelingen aan uw Tweede Kamer.

Voor het optellen van alle kassabonnetjes in verband met de kosten van ons Huis heeft de minister-president geen extra bevoegdheden nodig. Het lijkt erop dat minister-president Balkenende macht wil uitoefenen over de Koning en over onze ministeries via

de zogeheten *power of the purse*. Dat wil zeggen, door de bevoegdheid te mogen manipuleren met fondsen. Maar onze naam is niet Charles I en Jan Peter Balkenende is geen Oliver Cromwell.

Leden van de Staten-Generaal, wij maken ons ook zorgen over de weinig zorgvuldige wijze waarop u op dit moment omgaat met het mandaat dat de kiezer u heeft gegeven. Hier ligt ook een oorzaak voor het slinkend vertrouwen in de politiek.

Voordat wij onze verantwoordelijkheid voor dit land in handen leggen van gekozen politici, zouden zij de publieke zaak wat beter moeten behartigen.

Indien het vandaag Prinsjesdag was, wat zouden wij zien als wij naar deze ene week terugkijken? Debatten in uw Tweede Kamer met minister Jacqueline Cramer (Milieu, PvdA), met minister Eimert van Middelkoop (Defensie, ChristenUnie) en met staatssecretaris Tineke Huizinga (Verkeer, ChristenUnie). Deze debatten gingen niet over het klimaat, de oorlog in Uruzgan, of vervoersproblemen. Maar wel over gedrag, houding en toon van bewindslieden. Neemt u uzelf serieus, dan neemt het volk u serieus. Wellicht is dat één ding dat u van ons kunt leren.

En dan nog iets. In uw Staten,

geachte Leden, dient met respect gesproken te worden over de burger die u heeft gekozen om hem of haar te representeren in het parlement. Tussen burgers onderling kunnen vele aanleidingen zijn om met vijandschap tegenover elkaar te staan.

Het is een van uw taken om bij te dragen aan het pacificeren van de belangentegenstellingen die mogelijk de aanleiding waren tot die geschillen. En het is, geachte afgevaardigde Wilders, verwerpelijk, kortzichtig en riskant om discriminerende uitspraken te doen over onze Nederlandse Marokkanen. Wie intolerantie zaait, zal een onherbergzame samenleving oogsten.

Ten slotte een woord tot u, minister-president. Het vervolgen van het tijdschrift *Opinio* vanwege een pastiche op een toespraak van uzelf, was een rechtstreekse aanval op de vrije pers. Daarvan nemen wij afstand. Bij een echte krant zou u dat kunstje niet durven flikken.

Landgenoten! Bidden doen wij niet in de Ridderzaal, dat doen we in de kerk of in de moskee. Wel wensen wij u beterschap toe, alle goeds en bloemen op uw pad.

Reageren kan op nrc.nl/vermeulen